

tiga en *Die Diphthonge im Provenzalischen* (Sitzber. Preuss. Akad. 1916, 345; bé també Seifert, *Die Proparoxytone*, 93, i Rohlf's, *ZRPb.* XLX, 114, aproximadament, deixant de banda l'estrabòtica -u de la base *PENCTINU que hi imprimiren).

De fet, ja la forma clàssica *penche*, de la llengua trobadoresca, és orientadora: «ueg jorns dureron las nosas / --- / si no-ls fos vergonha trop granda / el eis li dera sa garlanda / e sa *penche* e so mirall», *Flamenca* (v. 351): s'havia tornat doncs també femení, i *penche* fem. és la forma que Alibert sintetitza com a llenguadociana (*Gram. Occitana* I, 38). L'evolució fonètica, com en PUNCTA > *poncha*, SANCTA > *sancha*. En gascó correspon que hi hagi *t* i no *cb*; i, en efecte, *piente*, -*ti*, és la forma que registra el PSW en el *Cartulari d'Oloron* i els docs. de la Fàbrica de Drap de Banheres (junt amb molts testimonis llgd. de *penche*, PSW VI, 202-3). També, com en el nostre *pentinar*, hi ha el verb *penchenar* en occità antic i modern; i així arriba fins a la frontera italiana: *despenčenà* «dé-coiffer» a Menton (Andrews). En gascó modern: aranes *pijente* m. 'pinta', *pijantóla* 'pinta llarga', *pijenta* 'pentinar' (metà. de *pentia*). I així continua fins al Bearn i les Landes, on hi ha *pijenta* (o *pijenta*, -*ti*) a tota la zona coberta per l'Atlas de Millardet (n.º 384 «le *peigne*»), mot femení, a quatre o set localitats del NO., i masculí a la resta. Una base PENCTINE és, doncs, general en tot l'occità.

Continua fins al Piemont, on la forma *pentu* correspon al tractament de *ENE*: *ǵuvu* 'jove', *kaližu* «càligine», *anǵižu* 'enclusa' (Bertoni, *Italia Dialectale*, p. 76). En fi ho retrobem a Portugal: *pentem* és la forma emprada per Camões (*Lusíadas* VI, 17; JNunes, *Chrestomathia Archaica*, xcvi); Nunes (*RLus.* III, 280) no s'ho explicava bé, però Leite de Vasconcelos ja li ho interpretà correctament esmentant-li *pēntem* a la Beira (*RLus.* III, 280, 305), car si bé el portuguès normal ho ha reduït a *pente* és per dissimilació de la nasalitat, com en *vime* de 'vímēt' de *VĪMĪNEM*; a la Serra da Estrela hi ha *u pēntā* (VKR IV, 273), de manera que només el gallec conserva *pijeite* 'pinta' i *pieitar* (Lugrís, *Gram. Gall.*, 115). És lícit d'admetre que tot això formà una franja més o menys contínua, dins el llatí vulgar o el romànic precoç, amb la -N- propagada: PĒNCTENE.

DERIV.: *Pentinar*: degué començar per ser **pentinar* PE(N)CTĪNARE; la -i- interna, més aviat que per analogia dels molts verbs en -inar, l'haurem d'explicar a base d'una forma *pentinar* amb i analògica de la de *pinte*, i després metàtesi vocàlica a *pentinar*. «Donar lana a *pentinar*» a. 1300, i quatre docs. més dins el S. XIV en l'InvLC; «unes *pintes* de *pentinar*; unes cardes», Cervera a. 1373 (BABL VI, 199); «vedill de lana *pintanada*» Ribes a. 1380 (BABL VI, 47); «qui *pentin* la lana --- les *pintes* ni les cardes», Ordonament de Bna. de 1387 (CoDoACA VIII, 258.1f., 259.1); «*pintes* de la llana» 1387 (CoDoACA XL, 297). I veg. supra les cites que hem donat de *pentinar*, *pintinar*, en doc. de 1400 i en StVicentF.

Pentinar en BMetge (Valter e Gr., NCL., 25.13; 60

«*pentinar* lurs cabells», Somni IV, NCL., 166); «havem a levar la lana a la ovella, puix *pentinar*, filar, texir, al perayre, al sartre», StVicentF (*Serm.* I, 23.8); *pentinar* 1425 i *pantinar* 1457, CaCandi (*StHilari Sacalm*, 111). «Sa mare la *pentinava* amb una *pinteta* d'or», MilàF (*Romlo.*, 218.4: *La Dama d'Aragó*). I fins avui segueix usant-se en tota l'amplada del territori, fins a Eivissa («*pentinà*: *peinar*», PzCabr.) i fins al cap del Pallars: *pentinà* o *pentinà-se* a Areu, Estaon i Esterri de Cardós, *pintinà* a Tavascan i a Tor de V. Ferrera (1932-4); i al cap de Ribagorça: Benasc *pentinà* id. «ya sabe *pentinà-se* sola», «*pentina* la mosseta!»; *pentinadó*, *pentinadera*; i el substantiu allí conserva la diftongació arcaica davant iod: *piente* «se m'ha trencat una puga del *piente*», amb l'antic diminutiu *pentineta* «sparceta»: «ye maño un campo de *pentineta* florida» (Ballarín, Dicc.).

En llengua provençal, paral·lelament: «flouteto d'or, floto poulido, / entre que l'aubo èro espelido, / vous *penchinave* em' afecioun» (trad. *je peignais*), Nerto (v. 99); aranes *pijenta* (metà. de *pentia*) etc.; i ja hem vist *despenčenà* a Menton.

Pentinador: en la documentació antiga sembla tractar-se de pentinadors de llana o cànem, com consta en el cas d'un *pintenedor de lana* de Perpinyà d'un doc. de c. 1311 (RLR XXIX, 55.2f.). Cosa semblant, i potser sempre la mateixa, en el nom d'ofici *pentiner*, si bé pot estar usat com a NP: «Arnaldus Cardani, Guillelmus *pintener* ---» que figuren en un doc. d'Elna de 1155 (Colle. Moreau, B. N. P. LXVIII, 2); aquest, això, i l'altre, un cardador de llana; altres testimonis de *Pintener* el 1258 i el 1283, un Bñ. *Pintener* el 1278, un J. *Pintenerii* el 1279, i quatre més del S. XIV fins a 1414, en l'InvLC (sub verbis); «Joan Casell, *pentiner* 35 de la present vila de Prats de Molló» en el *Llibre Roig* d'allí, a. 1643 (f.º 155vº). És bastant important el Cap *Pentiner* de la Costa Brava Sud, rocós tombant entre Giberola i Salionç (1931), que no serà precisament això, tot tenint materialment el mateix ètimon: potser nom d'algun petit obrador, vora basses caneres? O derivat del ll. *pecten* 'petxina'?

Pentinador, -*dora*, de l'ofici de pentinar; 'peça que porta la qui es pentina' [S. XV], 'lloc de pentinar'; *pentinada*, *pentinament*, *pentinamenta*; **pentinadura*: «de jóvens n'ha --- vestits --- a la rigurosa moda, que semblen estrangers --- ben calats ab civelles de plata, y *pentinadura* de perruquer, àduc molts fadrins menestrals» a Bna., B. de Maldà (*Excursions*, p. 6). *Pentinat* m. *Pentineta* < *pinten-eta* 'pinteta'. *Pentinó* (1445; i bal.) < *pentinao* f. *Pentim* < *pentinim*. *Repentinat* ho he oït en el sentit de 'còmodament aclofat': «estaven molt ben *repentinatades*» 'reparades (unes dones)' a Margalef de Montsant (1934), però aquí deu haver-hi un encruentament de l'acastellanat *repantigat* amb *pentinat*, no sé si propagat comarcalment o local.

Pintada. *Pintaire*. *Pintarda*. *Pintella*. *Pinter*. *Pinteria*. *Pintina*.

Despentinat i *despentinar* [Lab. 1840]; *despentinament*.